

אנטישמיות שלא מודעת לאנטישמיותה

יזהר ה

מה הופך תקרית אנטישמיות לתקרית אנטישמית? נניח שכנופיית בריונים היתה מקיפה קבוצת יהודים מתפללים, ובעיצומה של התפילה, בעודם קוראים בתורה, היו הבריונים עומדים סביבם, מקללים, משפילים, יורקים. קוראים קריאות המבזות את זהותם של היהודים ואת מנהגייהם, כשבריונים נוספים שורקים במשרוקיות מחרישות אוזניים קרוב ככל שניתן לפניהם ההמומות-מבוהלות של היהודים, רק על מנת למנוע מהם להמשיך ולהתפלל. מה אומרים, תקרית אנטישמית או לא?

אני מניח שזה מה שעמד לנגד עינייה של פרופ' דברה ליפשטדט, השליחה המיוחדת של ארה"ב מאבק באנטישמיות, שהגיעה לישראל על מנת ללוות את הנשיא ביידן בביקורו ביד ושם, ומצאה לנכון מייד עם נחיתתה בישראל בימים שלפני הביקור, להביע עזווע עמוק ממה שאירע בכותל בשבוע שעבר. בשיחות סגורות היא אמרה דברים קשים וחדים, ובטוויטר היא צייצה מפורשות שאם תקרית כזו אם היתה מתרחשת בכל מקום אחר בעולם היתה מוגדרת כאנטישמית.

ליפשטדט פשוט תיארה את שראו עיניה. הסרטון מכותל המשפחות (עזרת ישראל) ובו נראים עשרות בריונים חרדים צעירים מתקיפים כך בדיוק ארבע משפחות שערכו טקסי בר ובת מצווה במקום, הותר אותה מזועזעת. הצעירים קרעו את הסידורים של המתפללים והמתפללות, שרקו במשרוקיות כדי להחריש את תפילותיהם, הקיפו את המשפחות, רקדו סביבן בלעג ובאלימות, ריקדו לא כְּאִילִים ולא כְּבְּנֵי-צֶאֱן אלא כְּבְּנֵי-עוֹלָה.

פרופ' ליפשטדט היא היסטוריונית נודעת ומעוטרת. מחוקרות האנטישמיות המוכרות והמובילות בעולם. אישה אמיצה ונחושה. התחום האקדמי שלה לימד אותה שדברים רעים קורים כשאנשים טובים שותקים, והיא לא נמצאת בתפקידה כדי לשתוק. היא לא שותקת כאשר בכל פינה אחרת על פני תבל יהודים מופלים או מושפלים בשל מוצאם, דתם או תרבותם – האם יעלה על דעתה להחריש דווקא כאן, במדינת הלאום של העם היהודי, כאשר פשע שנאה מתבצע כנגד יהודים?

אין עוד מדינה מערבית בה יהודים לא נהנים מחופש דת, זולת ישראל

דבריה של ליפשטדט, כמו גם ההחלטה החריפה שקיבל השבוע חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית שהתכנס בירושלים, מלמדים שלפעמים תקרית אחת – גם אם היא חמורות ממנה – היא אחת יותר מידי. כל משפחה יהודית, בארץ או בתפוצות, שבנה או בתה חגגו בר או בת מצווה, מכירה את החודשים שלפני. ההתרגשות. הדריכות, לימוד הטעמים. האומץ לקרא בקול את הטעמים והמילים יחד. ואז מול ההורים, ואז מול הסבא-סבתא כדי לקבל עוד חיבוק. וכמובן את החשש שהקול עצמו, המתחלף בגיל הזה, לא יחליט פתאום לעמוד על דעתו דווקא ברגע ההוא. אפשר לדמיין איך הרגישו הילדים שהטקס שלהם נפסק כך, חולל כך.

קשה להעריך איך תיצרב הטראומה הזו להמשך חייהם או איך תשפיע על יחסם לישראל, המדינה שהוריהם התעקשו שבה, שדווקא בה, שכמובן בה, יחגגו את הרגע החשוב בו הם הופכים ליהודים בעלי זכויות שוות בקהילתם ובעמם. אפילו האירוניה התעייפה מלטעון את המשפט האחרון במשמעותו האמיתית.

ראש הממשלה יאיר לפיד התייחס לעניין כשנשאל לתגובתו בעת ביקורו הקצר בפריז. הוא גינה את האירוע האלים, ואז אמר ראש הממשלה את המשפט הבא: "ישראל היא הדמוקרטיה היחידה בעולם בה אין חופש דת ליהודים". איזה משפט מדויק. לא מתייפייף ולא מעגל פינות. בול בפוני. האמת היא ששמעתי משפט זה מפי לפיד יותר מפעם אחת, ואין לי ספק שהוא מאמין בו וחותר בכנות לשים קץ לאבסורד המטלטל הזה.

אין עוד מדינה מערבית בה יהודים לא נהנים מחופש דת, זולת ישראל. נחוצה החלטה ממשלה - לא חקיקה, רק החלטת ממשלה – כדי להתקדם צעד אחד לקראת התרת הסבך לפחות בסוגיית הכותל. הנה, ניסחתי: "הממשלה מחליטה לבטל את החלטה מספר 2785 מיום 25 ביוני 2017". זו ההחלטה שהקפיאה את מתווה הכותל אותו אישרה ממשלת רק שנה וחצי קודם. בנימין נתניהו היה ראש הממשלה הן בעת האימוץ והן בעת ההקפאה. כעת, במשמרת שלו, לפיד יכול.

ד"ר יזהר ה הוא סגן ומ"מ יושב ראש ההסתדרות הציונית העולמית